

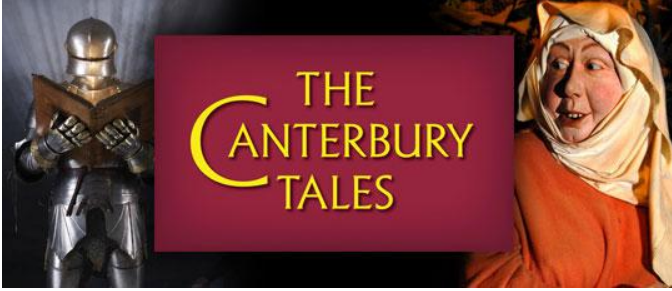
130430

Geoffrey Chaucer (sa. 1343-1400) – The Canterbury Tales – Kenterboarger Teltsjes

Oersetting út it Midingelsk wei yn it Frysk: Klaas
Bruinsma Omstaverjen, digitalisearjen en publikaasje (op
it ynternet):

Sytze T. Hiemstra, Drachten, 2013

© Klaas Bruinsma, Drachten, 2013

Algemiene foarsang (The General Prologue)

Wannear't april mei al syn swiete buien
oant yn 'e woartel poarre 't maartske druien,
en alle ieren baaid' yn sok in sop,
waans krêft it blomte wer ta libben rôp.
5 * en bywannear't ek Zéfirus wer aaide
mei swiete amm' yn alle hôf en heide
de teare leaten, en de jonge sinne
* syn heale baan rûn hat troch Aries hinne
en lytse fûgels melodijen meitsje
10 dy't nachts wol sliepe, mar mei d' eagen
weitsje
(sa priket de natoer har yn 'e herten),
dan langet folk in beafeart yn te setten,
en pylgers sykje fiere, frjemde strannen
om hilligen bekend yn folle lannen;
15 om dan foaral út eltse krit' en hernen
* fan Ingelân nei Kenterboarch te tsjen en
* de hill'ge, sill'ge martler op te sykjen,
dy't harren holpen hat yn harren sykten.
* It bard' yn dat seizoen ris op in dei
20 * yn Southwark yn 'De Wapenrok', ik lei
krekt ree, myn pylgerreis útein te setten
nei Kenterboarch mei frommens yn it herte
dat jûns yn dizze herberge in bûn
* fan njoggenentweintich minsken binnenrûn
25 fan elts slach folk, by aventoer fergearre
yn kammeraatskip, pylgers allegearre;
dy woenen ek nei Kenterboarch ta ride.

De keamers en de stâlen wienen wide,
en wier, wy hienen 't noflik en te'n bêsten.
30 En amper nei't de sinne gyng te rêsten,
hie ik mei eltsenien fan haren praat,
dat 'k daliks ien fan harren selskip waard,
of 'k die ûnthjit betiid derôf te gean
en reizgje nei it plak dat ik jim neam.
35 Mar dochs, no't ik de tiid jit haw en spaasje,
eardat myn teltsje makket avensaasje,
my tinkt, dat 't mei 't bestek wol akkordeart
en sis jim hjir de hiele stân en steat
fan elts fan harren, sa't er my talike,
40 en wa't er wie, yn hokker stân er stike,
en ek yn hokfoar klaaiïng oft er rûn.
En mei in Ridder wurdt hjir dan begûn.

In RIDDER wie der en in achtber hear
dy't, sûnt de dei dat hy der d' earste kear
45 op út ried, leave ridderlike seden,
wierheid en ear', frijdom en hoflikheden.
Rju eabel wied er yn syn heare krigen,
en dêrta wied er mear as wa ek tige
nei Kristene- sawol as heidensfearen,
50 en jimmer om syn nommel wêzen eare.
* Hy wie t' Aleksandrië doe't it foel.
* En mannich kear hie hy de earestoel
fan alle folken yn it lân der Prusen;
reizg' yn Litouwen en yn 't lân der Russen,
55 gjin Kristen fan syn steat sa faak, dat 's wis.
* Ek yn Granáda wied er by 't belis
* fan Algezier; hy stried yn Belmarije.
* Hy wie te Lyeys en yn Satalije
* doe't men dy wûn, en yn 'e Grutte See
60 wie hy by mannich nommel kriichshear ree;
hie west yn grous'me slaggen, fyftsjin
* tochten
en foar ús leauw' yn Tramissene fochten
trije'ris yn 't perk en stees syn fijân slein.
Dyselde nomm'le ridder wie ek tein
65 tegearre mei de hear fan Palatije
óp tsjin in oare heiden yn Turkije.
En jimmeroan hie hy de heechste priis.
En dochs, al wied er eabel, hy wie wiis
en yn syn dragen dimmen as in faam.
70 Him wie jit nea in ûnfoech wurd ûntkaam
yn hiel syn libben, foar wát minske oer.
Hy wie in echt, folslein, eal ridder stoer!
Mar om te melden fan syn ris destyds:
syn hynders prûs; hysels wie net útwrydsk.
75 * Fan bommesyn droech hy in ûnderrôk,

besmoarg' alhiel mei rust fan pânserpôk,
want hy wie krekt weromkomd fan in reis en
soe no mei ús ta pylgerreis op wei tsjen.

80 En by him wie syn soan, in jonge PAAZJE,
in grien en fleurich ridder yn 'e staaasje,
mei lokken krol as mei in parse kroeze.
Sa'n tweintich jierren wied er, nei't ik rûze.
En fan statoere, wied er yn 'e blâns,
en wûnder linich, en syn krêft wie mânsk.
85 En hy hie earen west mei kavalry
yn Flaanderen, Artois en Pikardy,
en makk' in man út yn dy lytse spaasje,
yn hoop te kommen yn syn frouwe' graasje.
Hy wie fersiere as in mied' of greide
90 fol frisse blommen, wit' en reade beide.
Hy song en floite al den dei, sa fris
en blier allyk de maaie moanne is.
Koart wie syn jas, de mouwen lang' en wide
Skoan koed er sitt' op 't hoars en feardich
ride.
95 Hy koe ek wiz' en wurd ta sangen riuwe,
toernoaije, dûnsje, skilderje en skriuwe.
By nacht sels wied er jit sa gleon fereale
dat er net better sliapt' as nachtegealen.
En hoflik wied er, nederich en tsjinstich.
100 Syn heit foarsnij' oan tafel wied er wenstich.

Ien GRUTFEINT hied er, tsjinstfolk oars net
mear;
it hage 'm sa te riden dizze kear.
En dy wie klaaid yn jas en hoed fan grien.
In skeaf fan paufear-pylken, skerp en skien,
105 dy droech er yn syn mulriem o sa moai.
En oer syn ark hie hy sa'n tûk beroai,
dat nea de fear de pylk omlegen tûge.
En yn syn hân droech hy in mânske bûge.
Koart wie syn hollehier en brún syn wêzen.
110 Fan 't jeien koed er skoan it hiele wêzen.
Hy droech oan d' earm in polsbân blier en
myld,
en oan syn sid' in swurd en ek in skyld;
oan d' oare sid' in gleie dolk, garneare
mei sierlikheid en skerp as 't oerd fan
spearen.
115 * Op 't boarst in Kristofoar fan sulver skien.
Hy droech in hoarn; de bandelier wie grien.
Wyldsjitte, tocht ik, soed er wêze kinne.

Der wie ek by in non, in PRIORINNE.

Har glimk' wie dimmen, froed, nea bûten
roai.

120 * Har swierste eed wie mar: 'By Sint Eloai!'
* En hja waard neamd Madame Eglantine.
Hiel kreas song hja de earetsjinst mei 't fine
en njúntsjend stimke troch de noas mei
graasje.
En hja spriek Frânsk fol feardichheid en
faasje,
125 * sa fan 'e skoall' yn Stratford oan de Bouw';
Frânsk fan Parys dêr wist hja net fan ou.
By 't iten wie hja ûnderlein yn allen:
Hja liet gjin krommel fan 'e lippen falle,
bewieth' yn 't stip de fingers net te djip.
130 Hja koe in hap sa heevje dat gjin drip
har op it boarst syn wei omlegen socht.
En hoflikheid wie wol har heechste nocht.
De boppelippe fage hja sa skjin,
dat oan har kûm wie net in grein te sjen
fan fet, neidat hja dronken hie har diel.
135 Bedêst stiek hja de hân út nei it miel.
En sikerwier, hja wie in grut genot
en tige nolk, minlik fan died en flot.
En hja die war har mei de swier te sieren
fan 't hôf en ek syn steatlike manieren,
140 sadat hja heech yn eare holden waard.
Mar om te sprekken fan har ynlik aard:
hja wie sa gol, meilydsum en sa koes,
hja skriemde al, wannear't hja seach in mûs,
145 grypt fan in fâle, dea of as er blette.
En lytse hûnen hie hja dy't hja fette
mei roast're fleis of molk' of stikjes brea.
Fel skriemde hja, wie ien fan harren dea,
of mei in kneppel rekke dat it smerte.
150 Hja wie fynfielend en rju tear fan herte.
Har kape yn 'e ploai en kreas yn d' es.
Har noas wie kant; har eagen griis as glês.
Har mûltsje smel en dêrta sêft en read.
Har foarholle wie sierlik en gewoard.
155 Dy wie omrint in span wol breed, hie 'k ret.
Want wrychtich wier, healwoeksen wie hja
net.
Hiel himmel wie har klaad, sa't 'k my
bewisse.
Oan d' earm hie hja, fan lytse kralen friss'le
in roazekrâns' mei paternosters grien,
160 en dêroan hong in gouden spjelde skien.
* Op dizze stie foarst skreaun in kroande A,
* en fierders *Amor vincit omnia*.

- In oare NON, har skriuwster, mocht it lije
mei har te reizgjen; fierders preesters trije.
- Der wie in MUONTS dy't wis in master wie,
in ynspekteur dy't nocht oan jeien hie,
in mânske keardel snien foar abt yn allen.
Wol mannich sierlik hoars stie yn syn stâlen.
- 170 Men koe de beltsjes fan 't gereid oer 't hear
yn stive wyn rju kling'ljen hearre, klear
en lûd allyk de klok fan de kapelle
dêr't dizze hear wie prior fan de sellen.
- * De regel fan Sint Maur en Benedikt
dy acht' er ryklik âld en frijwat strikt,
175 dat dizze muonts liet d' âlde dingen sjitte
en hâlde mei de nije tiid de bridte.
Hy joech ek foar dy tekst gjin plôke hin
dy't seit dat jagerslju gjin hill'gen binn',
en dat in muonts, wannear't er achteleas is.
- 180 allyk is oan de fisk dy't wetterleas is
- dat is te sizzen: muontsen bûten 't kleaster -,
foar sok in tekst joech dizze net it measte.
En ik sei, syn betinken wie net krûm.
Wêrom studearj' en lear jinselme dûm.
- 185 altyd yn 't kleaster oer in boek te dodzjen
of mei jins hân te bealgjen en te bodzjen
* mei Augustyn? Hoe wurdt de wrâld dan
tsjinne?
Lit Agustinus foar himsels mar stinne!
As wyldsjitte te pearde wie 't him echt:
190 jachthûnen hied er fluch as fûgelflecht.
By 't hazzespeuren en op jacht jin warre
wie al syn nocht; gjin kosten waarden sparre.
Ik seach syn mouwen seame by de hân
mei eal griis bûnt, it prûzichste fan 't lân.
- 195 Om ûnder 't kin de kape fêst te setten
hie hy in gouden spjelde, kundich keatte.
Oan 't grutst' ein siet in leafdesknotte fêst.
Syn kop wie keal en glânzge lykas glês
en ek 't gesicht dêr't skynber salv' oan
klibbe.
- 200 Hy hie in smoarfet heareneintsje libben.
Syn eagen rôlen prot yn d' holle rûn
sa't om in tsjettel blinkt it fjoer fan d' ûn.
Syn learzens linich; 't hoars yn grutte tier.
Hy wie in swiid prelaat, dat 's sikerwier.
- 205 Hy wie net geizich as in narre geast;
fan roast're fette swan hold er it meast.
Syn hoars wie brún sa't kofjebeane binn'.
- In FRATER kaam mei bliid en bluistrich sin,
in biddelmuonts, in tige trinten fint;
210 * yn alle fjouwer oarders is der gjint
dy't flaaï' en flieme kin, sa floatsk en hoask.
Foar gâns jongwyfkes hie hy makke 't boask
* op eigen banneboet; dat mocht him barre.
Syn oarder wied er nomm'le stipe' en skoarre
- 215 Heech achtenearre en rju hiem wie hij
by lânjonkers rûnom yn syn kontrei,
en by foarname froulju yn 'e stêd,
omdat er frij en folmacht hie op 't mêd
fan bychtsjen, seid er sels, mear as pastoar.
- 220 Dêr hied er fan de paus fergunning foar.
Sa't hy nei 't jechtsjen harke, wie it swiet
en syn ferjefenis wie in geniet.
Maklik wie hy yn 't jaan fan absolúsje,
al wêr't er wist, men joech goed kontribúsje.
- 225 Want as men rynsk in earne oarder jout,
dan blykt it dat men jin genôch berout.
Want as men joech, dan doarst hy wol
beweare,
hy wist, sa'n man woe him oprjocht bekeare.
Want mannich minske is sa hurd fan herte,
230 hy kin net skrieme, hoe't de sûnde 'm smerte.
Yn stee fan skriemerij en beaen dwaan
moat men dus sulver d' earne fraters jaan.
Syn bûntkap wie foltroppe stees mei knyftkes
en spjelden, ta presint oan kreaze wyfkes.
- 235 En wrychtich wier, hy hie in blide tonge.
Hy koe goed spylj' op 'e fioel' en sjonge.
Hy wûn de priis yn 't lietsjesjongen wis.
Wyt wie syn nekk' as 't leeljeblomke is.
En dêrta wied er sterk op 't fjochtersmêd.
- 240 Hy koe de kroegen skoan yn eltse stêd,
en elts kastlein en fanke oan 'e taap
better as in leproas of in bidlersknaap.
Ommers, foar sok in achtenearre man as hij
partoere 't om syn stân en steat net bij,
en hâld sike leproazen ta jins maten:
- 245 it is net earsum en jout gjin baten,
omgong te hawwe mei sokke neperts,
mar wol mei rike lju en foerferkeapers.
En oeral dêr't in kâns ferriisd' op winst,
dêr wied er hoflik, nederich fan tsjinst.
- 250 Der wie gjin man sa deugdsum en sa koes.
Hy wie de bêste bidder fan syn hûs
Want ek al hie in widdo skuon noch reau
* sa minlik wie syn *In principio*,
255 hy bard' in dofke, ear't er fierder wandle.
Gâns better as syn hier wie wat er fandle.
Mâltjirgje koed er krekt as wie 't in welp.

- Op soenedagen joech er grutte help.
 260 Dan wied er net as ien dy't 't kleaster mint
 mei skabbich bloat allyk in earm studint,
 mar lyk in master dan of paus wie hij.
 Fan dûbeld kaamjern wie syn koarte pij,
 dy't bingle as in klok út 't mal, bolrûn.
 Hy lisples wat, hy wie in bytsje loen.
 265 Sa makk' er 't Ingelsk swieter op de tonge.
 En by it harpeslaan en nei it sjongen
 dan blonken d' eagen yn syn holle ljacht,
 allyk de stjerren yn in froast'ge nacht.
 Dy eable biddelmuonts waard Hubert tsjut.
- 270 * Der wie in KEAPMAN nei in foarkich burd,
 en bûnt habyt, dy't heech op 't hynder troane.
 In Flaamske beverhoed syn holle kroane.
 Syn learzens wienen gaspe kreas en kwier.
 Hy sei syn sin op trêftige manier
 275 en rôp altyd fan 't groeien fan syn winsten.
 Hy woe, men soe de see hoedzj' op syn
 * minsten
 * betusken Middelburch en Orewelle.
 By 't skylden-wiksljen waard er goed betelle.
 Dizz' eable man wie wol sa wis en tûk
 280 Der wist gjin ien, hy stie by'noar 't boek,
 sa treflik wie 't bestjoer fan syn affearen
 by keapjen en by boargjen en behearen.
 Wiswier, hy wie in man mei nomm'lens
 300 sierd,
 mar wrychtich, ik wit net hoe't men him hiet.
- 285 Ek in STUDINT út Oxford reizge sa,
 Dy't lang studearre hie syn logika.
 Syn happe wie sa meager as in riuwe,
 en hy wie ek net botte fet, wol 'k leauwe,
 mar like hol en sober om 'e snút.
 290 Syn koarte pij wie ta de rotsfots út,
 want hy hie jitte net in benefysje,
 en wie net wrâldsk genôch foar in offysje.
 Want hy hie leaver by syn bêd oars neat
 as tweintich boeken, klaaid yn swart of read,
 295 * fan Aristóteles' filosofy,
 as rike klean, fioel' of psaltery.
 As filosoof en ien fan d' algimisten
 hie hy dochs mar in bytsje goud yn kisten,
 om't al wat hy fan freonen krije mocht,
 300 oan boeken en oan learen hy tabrocht,
 en flitich bea er foar de siel fan harren
 dy't mei har jeft' him ta syn stúdzje skoarren,
 om't dy syn soarch en grutste oandacht hie.
- 305 Net ien wurd spriek er mear as nedich wie,
 en dat waard sein yn earbied en yn foarm,
 en koart en knap, heech fan begryp en noarm;
 en fol morele deugden wie syn taal.
 Séls lear' én oaren wie syn ideaal.
- * In TSJINNER fan de WET, rju wach en wiis,
 310 * dy't gauris west hie yn it Paradiis,
 wie ek derby; syn tigens wie risnabel.
 Skrander wie hy en tige respektabel,
 of like sa; syn wurden wienen wiis en
 * hy wie hiel faken rjochter fan Assizen
 315 mei syn patint en folmacht oer en om.
 En troch syn kennis en syn hege rom
 wûn hy him mannich toga en salaris.
 Nearne wie sa'n grut keaper as notaris.
 Alles wie 'suver erf', nei syn bestek.
 320 Syn oankeap hie ûnmooglik lek of brek.
 Nearne in man sa drok as hy it hie,
 en dochs, hy liket drokker as er wie.
 Mei krektens koed er eltse saak, elk fûnis
 * dat sûnt de tiid fan Kening Willem jûn is.
 325 Hy koe in oanklacht en in akte stalle.
 Der koe gjin ien oer wat hy skreaun hie, falle.
 Klear út 'e holle koed er elts statút.
 Hy ried sljocht klaaid yn jas fan bûnte rût,
 330 gurde mei siden bân mei streken smel.
 'k Leau net, dat 'k mear fan syn habyt fertel.
- In HEAREBOER wie mei him yn 'e kompe.
 Wyt wie syn burd allyk it koweblomke.
 * Syn tempramint oerhearske bloedfocht' yn.
 Hy mocht sa graach syn moarnsbrea sopj' yn
 wyn.
 335 Te libjen yn geniet wie hy gewoan,
 * want hy wie Epikurus' eigen soan,
 dy't fan betinken wie, dat fol geniet
 it wiere en folsleine lok jin biedt.
 In húshâlder, in grutten-ien, wie hij
 340 * Sint Juliaan wie hy yn syn kontrei.
 Syn brea en bier wie altyd like skoan.
 In man mei mear wyn treft men nearne oan.
 Sûnder gebradentsje wie nea syn hûs,
 en fisk en flêsk wie dêr sa by de rûs.
 345 It snijde yn syn hûs iten en drinken,
 en alle pree dy't men wist te betinken.
 En neffens de seizoenen fan it jier
 wiksl' er syn spiis en jimmet mei 't gewier.
 Mannich patriis waard yn syn hok begobbe;
 350 mannige blei en snoek siet yn syn dobbe.

- O wee syn kok, wannear't syn sjeu gjin pree wie,
pikant noch skerp, en al syn ark net ree stie.
Syn fêste dis kaam út syn seal net wei,
mar stie dêr reeset hiel de lange dei.
355 In pong' alhiel fan side, en in dolke
hong oan syn gurdel wyt as
* moarntiidsmolke.
* Op sittings fan it freerjocht wied er 'Hear'.
Ridder fan 't Greefskip wied er mannich
kear.
400 Drost hied er west en ek as pleiter blonk er.
360 En nearne wie sa'n eabel, treflik jonker.
- In KREAMER wie der en in TIMMERMAN,
mei WEVER, FERVER en BEHINGER yn 't
span,
en allegearre klaaid yn ien livrei
fan harren swid' en grutte bruorskipsskaai.
365 Hiel fris en nij wie harren ridskip sierd.
Har knyften wien' yn koper net útfierd,
mar sulver; moai en goed oer alle boegen
wienen har gurdlen en har pong' yn foegen.
370 Wol like elts fan har in boarger eal
dy't sit ha koe heech yn in gildeseal.
En om syn skaat oan wiisheid wie elkien
fan har wol foar it amt fan froedsman snien.
415 Kaptaal hien' hja genôch en rom gewin,
en ek har froulju wie it wol nei't sin.
375 En oars wie 't harren wiswier ta in blaam.
'Mefrouwe' neamd te wurden is foarnaam;
't is fraai en haw de foarstap op hjeldagen
en lit jins mantel as foarstinne drage.
420
- In KOK hienen hja by har yn it sok;
380 dy brocht de hin mei moarchbonk' oan 'e
kôk,
pikant aroma en swiet sypruskrûd.
425 Londens bier priuwkje koed er tige goed.
En hy koe stove, kôkje, bakk' en briede,
moai tsjok sop meitsj' en goed pasteitsjes
siede.
385 Lykwols, it wie – tocht my – in grut fertriet,
dat op syn skin' in droege swolme siet.
Mar *blanc manger* dat makk' er as de bêsten.
- Der wie in SKIPPER, wenjend fier yn 't
* westen.
435 Safier't ik wit, kaam hy fan Dartmouth. Wol,
390 hy ried sa goed er koe op in âld knol,
yn in rûch jak dat op 'e knibbels henge.
In dolkmês hingjend oan in koarde, bingle
him om 'e hals, ûnder syn earm lâns, del.
De hite simmer brun' alhiel syn fel.
395 En wrychtich wie, hy wie in froede feint.
Wol mannich slokje wyn hie hy opheind
* dat út Bordeaux kaam, wylst de keapman
slipte,
om't syn fynfieligens sa nau net hipte.
En focht er en hie hy de sterkste hân,
400 dan stjoerd' er har mei wetter nei har lân.
Mar yn it tûk berekk'njen fan de tijen,
foar streamings en gefaren jin te mijen,
havens, de moanne, 't loadsen nei de see ta,
* wie der gjint sa fan Hull oant Cartagena.
405 Dryst en dochs wiis wie wat er ûndernaam.
En mannich stoarm die troch syn burd in
raam.
* Hy wist fan alle havens wat en wêre
fan Gotlân ôf oant op Kaap Finisterre,
en yn Bretanj' en Spanje ider hop.
410 Syn bark dêr stie 'De Magdalena' op.
- By ús wie ek in DOKTER mei praktyk.
Yn hiel de wrâld wie nimmen him allyk
yn medisinen en yn sjirurgy,
want hy wie trochkrûpt yn astrology,
415 Hy observearre syn pasjint ta kuer
gâns oeren mei magy fan de natuer.
Hy koe 't fertúnlik plak fan d' asendint
fine foar't gearstald byld fan syn pasjint.
Hy wist wat eltse sykt' as oarsaak hie,
420 oft 't hjit of kâld of damp of droechte wie:
en wêr't it ûntstie en út wat lichemssop.
Hy sloech yn de praktyk foar master op.
Wie d' oarsaak fûn en woartel fan it leedzje,
dan joech er daalk de sike man 't remeedzje.
425 Fuort wienen syn aptekers ree te finen
en stjoer him middeltsjes en medisinen,
want elts fan harren liet de oar wat winne.
Har freonskip soe net niissakrekt begjinne.
* Hy koe hiel goed de ald' Asklepius,
430 Dioskórides, Rufus fan Efesus,
Hippókrates, Halí, Galenus en
Serapion, Rhazes en Avicen,
Averroes, Damasceen en Konstantyn
en Bernard en Gatesden en Gilbertyn.
435 Yn syn dieet bleau hy stees by de mjitte.
Men koe syn spize net oerfloed'gens hjitte,
mar streksom en bekomsum, net oeribel.

- Syn stúdzje wie net folle yn de Bibel.
Yn bloedread klaad, mei Prusysk blau
benaaid,
440 fuorre mei taf en sindal, wied er klaaid.
En jit bleau him it útjaan leafst besparre.
Hy hâlde wat er wûn yn pest en goarre.
Goud hâldt jin sûn fan herten, it is wûnder.
En dêrom hied er 't goud leaf yn 't bysûnder.
- 445 Der wie in FROU út BATH of dy omkrite.
Hja wie lykwols wat staf, dat moast jin spite.
It lekkenweven handige har sa,
dat hja koe dy fan Gent en Iper ha.
Yn hiel it karspel waard net ien frou fûn
450 dy't foar har út nei 't offeralter rûn.
Die ien it al, dan wie hja sa fol spyt,
dat hja wie alle neisteleafde kwyt.
Har holdoek wie fan 't fynste weefsel spûn.
Ik doar te swarren, 't weage wol tsien pûn,
455 dat sneins har om 'e hollejierren sleat.
Har hoazzen wienen fyn skarlekken read,
en strak bûn; en har skuon linich en nij.
Dryst wie har troanj' en tsjep en read en frij.
460 Har hiele libben wie hja 'n proastich wiif.
Manlj' oan 'e tsjerkedoar hie hja wol fiif,
Bûten oar selskip yn har jongejierrren.
Mar 't is net nedich no dêroer te kirren.
En trijeris wie hja yn Jeruzalim.
En hja wie tein oer mannich frjemde stream.
465 Hja hie yn Rome, Keulen en Boulogne,
* Galisysk Santiago west yn Spanje.
Hja koe in swee fan swalkjen lâns de wei.
* Har tosken stien' elkoarren net benei.
En op in telder siet hja noflik, goed
470 ûnder de kape en har hollehoed,
dy't breed wie, lykas rûnom skylden bine.
In rôk rûn om de brede heupen hinne,
en oan har fuotten in pear skerpe spoaren.
Yn selskip lak' en snett're hja tsjin oaren.
475 Leafdes remeedzjes wist hj' as byderhantsje,
want hja koe fan dy keunst it âlde trantsje.
- In goed man wie der fan it geastlik mêd.
Hy wie in earm PASTOAR, komd út 'e stêd,
Mar ryk oan hill'ge tinzen, hillich wurk.
480 Hy wie ek in learde man, in klerk
dy't Kristus' Evangeelje prek' yn wierens,
en syn parochy leard' er mei ynfierens.
Goedhertich wied er, wûnderskoan yn flyt,
en rekk' yn tsjinnichheid 't geduld nea kwyt.
- 485 En soks hie faak en folle bliken dien, en
it wie him twer en flok ien om syn tsienden,
mar leaver plicht' er, sûnder twivel, nolke
yn syn parochy oan it earne folk
fan d' offers en syn eigen guod te jaan.
490 Want lytse dingen koenen him foldwaan.
Wiid wie syn karspel; elts fan d' oar, fier wei.
Dochs liet er nea om rein of tonger nei
de fierst' yn syn parochy, grutt' en lytsen,
yn sykte of yn kommer te besytsjen,
495 al rinnend, wylst syn hân in stêf begriep.
Dat nommel foarbyld joech de man syn
skiep:
earst die er 't wurd en ûnderwiisde 't letter.
Dy wurden út it Evangeelje fett' er;
en dizze sprekrant foeg' er dêroan ta:
500 'As goud rusket, wat moat dan izer ha?'
Want is in pryster goar, dy't wy betrouwe,
gjin wûnder dat dan leken rust ôfjouwe.
In skand' is – dat elts pryster 't dochs
begriep!–
in skit'rich skeper by it skjinne skiep.
505 In pryster hat nei 't foarbyld dochs te sribjen
fan reinens, hoe't syn skiepkjes ha te libjen?
Dizze hie net syn benefiis ferhierd,
dat er syn skiep yn 't somplân lizze liet,
om dan nei Londen syn Sint Paul te rinnen,
510 en pinsjoen mei rekwiëms te winnen,
of fan in gild it tsjinstlean fan de leppel,
mar hy bleau thús en hoede goed syn keppel,
sadat de wolf har net yn 't ûnleech fierde.
Hy wie in goede hoeder en gjin hierde.
515 Al wied er hillich en woe deugd betrachtsje,
dochs soed er sûndge minsken net ferachtsje.
Syn praat wie sûnder grutskens en
heechmoedgens;
syn ûnderrjocht fol gollens en fol froedens.
't Folk nei de himel lûke troch it brave
520 en 't goede foarbyld, wie wêr't hy om slave.
Mar in persoan dy't stiif en steech ferkeard
wie,
wa ek, oft er fan de heg' of lege steat wie,
him tap' er grif it skerpe bier út 't fet.
In better pryster, leau 'k, is nearne net.
525 Want hy koe pronk en earbewizen misse,
en fimeltize net mei syn gewisse.
Wat Kristus leard' en syn apostels mei,
dat leard' er, mar hy folge 't sels earst nei.
- En by him wie in PLOEGER; 't wie syn

- broer.
- 530 Dy hie by 't dongjen riden mannich foer.
In echten wrotter en ta goeddwaan ree,
dy't libbe yn folsleine leafd' en free.
God leav' er 't measte mei it hiele hert
yn alle tiid, yn wille en yn smert,
- 535 syn neist' allyk himsels en likefolle.
Hy soe mei leafde terskj' en dykj' en dolle
foar eltse earne man om't Kristus 't woe,
sûnder deihier, as 't om him lije koe.
Syn tsienden joech er earlik en hiel flot
- 540 sawol fan eigen arbeid as syn guod.
En op in merje ried er yn in kile.
Ek wien' in Drost en Mûnder yn 'e sile;
In Boade en in Kwiter wien' yn 't hear,
en in Foerier, Iksels, en oars net mear.
- 545 De MÛNDER wie in hont yn bealch en
skonken;
ûnbidich sterk yn spieren en yn bonken.
Dat bliek ek wol, want oeral dêr't er kaam
te wrakseljen, wûn hy altyd de raam.
Hy wie koartskoudrich, breed, in grouwe
gnodze.
- 550 Gjin doar dy't hy net út 'e knieren fodze,
of mei syn kop rampoai raamd' yn ien feart.
Syn burd wie as in sûch of foks sa read,
en dêrta breed as 't blêd is fan in lodde.
Krekt op it tipke fan syn noas dêr dodde
- 555 in wart, en dêrom stie in tûfke hierren
read as de boarstels op in sûch syn earen.
Syn noasters wienen swart en wiid en grut.
En op 'e side droech er skyld en swurd.
Syn gaffel gapp' as in grut kachel gniist.
- 560 Hy wie in swetser en in rûge biis,
en grapke meast oer sûnd' en geile snollen.
Hy stiel goed nôd en barde trije tollen.
* Dochs hied er dêr in gouden tûme by
In wite jas en blauwe hoed droech hy.
- 565 In lillepiip dy blies er goed en glêd.
Hy brocht ús mei dy deuntsjes út 'e stêd.
* In eable BOADE wie der fan in TIMPEL;
oan him koe elts ynkeaper in eksimpel
grif nimme hoe't men spiz' yn wiisheid koft.
- 570 Want hied er no betell' of hied er poft,
stees sloech er op syn keap sa goed regaad,
hy wie altyd yn 't foar en fûn goed baat.
Is dat gjin goede geunst dy't God him joech,
dat sok in simpel man syn snoadens sloech
- 575 de wiisheid fan in heap fan learde hearen?
goed tritich masters hied er, tige gear en
yn 't rjocht tûk en saakkundich by de rûs.
Dêrfan wie rjochtens in dozyn yn 't hûs
hiel gaadlik ta rintmasters fan it lân
- 580 en 't jild fan eltse hear yn Ingelân,
dat dy fan eigen guod mei rom skoat sylde
yn ear' en sûnder skuld (as hy net dwylde)
of libbe krekt sa sober as er woe,
dat er in hiele krite helpe koe
- 585 yn eltse saak dy't foarkaam; mar de Boade
ried dochs har allegearre foar de kroade.
De DROST wie hjithollich skrale skraits.
Syn burd nijskeard, syn kin sa blank as beits.
Syn hier wie by de earen rûn ôfkoppe.
- 590 Syn krún wie lyk in pryster foare, toppe.
Hiel lang wienen syn skonken en hiel tin,
krekt as in stôk; der wie gjin kût te sjen.
Skerp liet er' t each oer skuorr' en kuorren
rinne.
En net ien boekhâlder koe 't fan him winne.
- 595 Hy wist yn 't foar oan droechte en oan rein
't gewier fan al syn sied en nôd folslein.
Syn heare skiep, syn fee, syn buorkerij,
syn bargaen, hynders, hinnefokkerij,
dat alles hie dy Drost yn syn bestjoer.
- 600 Neffens kontrakt lei er de rekkens oer,
al sûnt syn hear mar tweintich jierren telde.
Gjin ien dy't him by d' efterstall'gen stelde.
Der wie gjin setboer, boerefeint of hoeder,
of dyn syn snoadens en syn glûpskens koed
er.
- 605 Hja wienen bang fan him as foar de dea.
Syn wente stie hiel kreas yn 't heidegea.
Mei 't griene beamt' beskade wie dat plak.
Hy wist mear as syn hear fan 't keapersfak.
In rike foarrie sloech er yn temûk.
- 610 Syn hear pleziere hy slûchslim en tûk;
hy joech en liende 'm fan syn eigen goed,
hy krige tank en ek jit jas en hoed.
Jong learde er in treflik ambacht oan.
Syn fak fan timmerman ferstie er skoan.
- 615 De Drost siet op in goede hynst moai flot;
in appelskimmel wie 't dy't hiet fan Skot.
In oerjas, lang, blaugriis, hold him beskut.
En oan syn side hong in rustich swurd.
Ut Norfolk kaam de Drost dêr't 'k fan fertel,
deun by in stêd dy't neamd wurdt Baldeswell.
- 620 Hy gurde 't klaad omheech, sa't fraters plige.

En altyd ried er 't efterst fan ús rige.

Der wie in BOADE fan it TSJERKLIK
RJOCHT,

625 fan antlit fjoerread sa't in kearûb sjocht,
want pûsten hied er; eagen smel as kuoske.
Hy wie sa gleon en glandich as in moskje,
mei skibb'ge swarte brou en rudich burd,
in troanje dêr't in bern benaud fan wurdt.
630 Gjin leadglit, kwiksilver of swevelstien,
Gjin boraks, leadwyt, cremortart, gjin ien
salve sa skerp, dy't suveret en byt,
dy't him ea ôfholp fan syn pûsten wyt,
noch fan de knobfels op syn wangen. Hij
wie nei it knyflokk, sipels, lok sa slij
635 en sterke wyn dy't read as bloed is, ek.
Dan prate er en skreaude as in gek.
Hied er in fikse dronk hân fan 'e wyn,
dan spriek er gjin oar wurd mear as Latyn.
Mar inkle termen koed er, twa of trije,
640 dy koed er licht út in dekreet opkrije.
Gjin wûnder, want hy learde 't al den dei.
Jo witte ek wol hoe't in pappegaa
wol 'Watte' ropt, sa goed de paus it docht.
Mar wa't him yn in oar ding ûndersocht,
645 fernaam, dêrmei wie al syn wiisheid op.
* 'Questio quid juris' wie altyd syn rop.
Hy wie in aardich en in freonlik fint:
in better biis hat men nea fine kind.
Hy woe 't wol lije foar in pegel wyn,
650 * dat in goefeint in jier syn konkubyn
behold; folút ûntskuldg' er syn geslûk.
Hy koe in fink ek plôkje hiel temûk.
En hied er earn' in goede blaaier poerd,
dan leard' er him, yn sa'n gefal gjin noed
655 te hawwen, mocht d' aartsdeken al flokke,
* útsein as yn jins pong' jins siele hokke,
want yn syn ponge moast er straft, dy blaaier.
'De pong' is d' aartsdeken syn helle', seid er,
mar ik wit wol, hy liigd' yndied yn 't sizzen;
660 foar flokken heart elts skuldich man te frezen,
(want flokk slacht dea, wylst absolúsje lavet)
* en him te warjen foar 't *significavit*.
Hy hie s' ûnder de kwint; koe op syn wize
* oer 't jongfolk fan in diosees kedize,
665 wist har geheim, en wie har ried en wet.
In krânse hied er op 'e holle set,
sa grut as soe men 't as in bierboerd brûke.
In skyld hie hy him makke fan in koeke.

* In eabel KWITER ried mei him yn 't span
670 * út Roncevalles, syn freon en selskipsman
dy't rjochtstreeks út it hôf fan Rome kaam.
Hiel lûd song hy: 'Kom hjir, myn leave
faam!'
De Boade bromde bas mei swier getût.
Nee, gjin trompet hie heal sa'n grut gelûd.
675 't Hier fan de Kwiter wie sa giel as waaks,
mar 't hong sa slûk as wie 't in strieke flaaks.
Syn lokken hongen fan elkoarren skaat,
en lein' yn flinters oer syn skouders spraak,
yn tinne raffeltsjes, op ienen set.
680 In kape droech er út 'e grap mar net,
Dy hied er nammers nei syn knapsek band.
Him tocht, hy ried alhiel nei nije trant:
't hier tiisd; útsein syn pet mei bleate kop.
Hy skuorde eagen as in hazze op.
685 In switdoek hied er fêstnaaid oan syn pet.
Syn sek wie fôar him yn 'e skurte set,
* grôtfol mei kwittings, hjit yn Rome smeid.
Hy hie in stimm' sa fyntsjes as in geit.
Hy hie gjin burd; nea krig' er dêrfan eat.
690 Hy wie sa glêd as wied er nyskes skeard.
* Ik leau dat hy in rún of merje wie.
Mar as fan Berwick ôf oant Ware men gie,
gjin twadde Kwiter wie yn 't fak sa foars.
Ommers, in kjessensloop siet yn syn mars,
695 't wie fan Us Frouwe, seid er, hied er feil.
Hy sei, hy hie in flarde fan it seil
dat fan Sint Petrus west hie, doe't dy gong
oer see, oant Jezus Kristus him opfong.
Hy hie in messing krús dêr't stien yn pronke,
700 en yn in glês siet mannich bargebonke.
Trof er, mei dy reliken rist, ien oan,
in earm pastoar dy't wenne op it lân,
dan hied er yn ien dei mear jild oprûn
as dat pastoar ea yn twa moannen wûn.
705 En sa, mei glaaie flaaie en mei grapkes
makk' er pastoar en 't foltsen ta syn aapkes.
Mar lit my earlik op it lêst opmerke:
hy wie in nommel predikant yn tsjerke.
Moai lies er út 'e Skrift of in histoarje,
710 * mar 't alderbêst song er in offertoarje,
omdat er wist, earst moast er dy sang sjonge,
dan moast er preekj' en fylje oan syn tonge
om sulverjild te winnen, en dat koed er!
Dus song er namste fleuriger en lûder.
715 No ha 'k jim wier ferteld yn koart bestek
de stân, de dracht, it tal, de reden ek
wêrom't dit selskip him fergearre hie

- te Southwark, dêr't dat treflik weardshûs wie,
 dat hiet 'De Wapenrok', deun by De Bel.
 720 Mar no is 't tiid dat 'k jimme ek fertel,
 hoe't wy dy jûns ús holden en ús droegen,
 doe't wy yn dizze herberch ús deljoegen;
 dêrnei fertel 'k wat barde ûnderweis
 en al it oare fan ús pylgerreis.
 725 Mar 'k bid jim earst dat hoflik jim ûnthite,
 dat jim it dochs net oan myn lompens wite,
 wannear't ik plan-út sprek yn dit affearen,
 en jim fertel har wurden en manearen,
 en dat ik krekt har eigen wurden kik.
 730 Want dit witt' jimme likegoed as ik;
 sil wa in oar syn teltsje neifertelle,
 dan moat it, krekt sa nei't er kin, werhelle
 yn ider wurd – syn taak fereasket dat –
 al spriek er noch sa rûch en noch sa bot.
 735 Oars is it teltsje dat er stalt, ûnwier,
 it feit betocht, de wurden nije sier.
 Hy mei gjint sparj', al wie 't syn eigen broer,
 mar bringt sawol it ien' as 't oar wurd oer.
 Kristus spriek sels yn d' Hill'ge Skrift hiel
 rûch,
 740 dochs witte jimme wol, 't is net ûnfoech.
 Ek Plato seit tsjin harren dy't him lêze:
 "It wurd moat oan 'e died besibbe wêze."
 Ek bid ik jimme; rekk'nje 't my net ta,
 as ik it folk net yn har stân set ha
 745 yn dit ferhaal, sa't ider heart te stean,
 want myn begryp is koart, kinn' jim ferstean.
- * * *
- * In hertlik wolkom bea ús Weard elkien,
 En oan it jûnsmiel sett' er ús mei-ien.
 Hy tsjinne ús mei spizen fan it bêste.
 750 Sterk wie de wyn, wylst ús de drank wol
 lêste.
 In gaadlik man wie ús KASTLEIN ek, deale,
 om feestlieder te wêzen yn in seale.
 * In grutte man wie hy mei eagen glêd,
 – in moaier boarger wie yn Cheapside net –
 755 dryst yn syn praat, en tûk en goed beleard,
 wat manlikheid oangyng, ûntbriek him neat.
 Dêrta wie hy in tige fleurge biis:
 Nei 't jûnmiel briek er mei in grap it iis,
 805 en spriek fan fleurigens mank oare dingen,
 nei it lykmeitsjen fan ús rekkeningen,
 en sei dit wurd: "No, hearen, sikersonk,
 jim binne hertlik wolkom op myn honk.
 760 Want by myn trou, ik liich net noch fersier,
 'k ha sa'n bliid selskip noch net yn dit jier
 yn dizze herberch sjoen sa no byien.
 765 Graach hie ik, wist ik hoe, plezier jim dien.
 Wel, in fersetsje ha 'k no krekt betocht
 foar jim plezier; it kost't neat, 't is om 'e
 nocht.
 Jim gean nei Kenterboarch – mei God jim
 hoedzje!
 770 De sill'ge martler sil jim lean fergoedzje!
 En 'k wit wol, as jim gean bylâns de wei,
 dan stiet jim 't praten en gekjen nei.
 Want wrychtich, nocht en will' is 't foar gjin
 ien
 te riden oer 'e wei stom as in stien.
 775 En dêrom wol 'k ferdivedaasje jaan,
 sa't ik al sei, en wat plezier jim dwaan.
 En as ienriedich jimme tawurd jûn is,
 dat jim jim deljaan sille by myn fûnis,
 en krekt sa dogge lyk as ik jim sei,
 780 moarnier, wannear't jim ride oer 'e wei,
 as jim dan, by myn deade heit syn siele,
 gjin wille ha, wol 'k jim myn kop tadieie.
 Stek op jim hannen, en gjin kletsen mear."
 't Berieden ferge ús gjin lang petear.
 785 Us tocht dat it gjin stinnen wurdich wie;
 wy stimden 't plan ta sûnder mear berie,
 en beaen him: "Sis d' útspraak dy't Jo lêst."
 "Hearen," sei hy, "no harkje foar jim bêst.
 En nim it asjebleafst net op mei smaad.
 790 Dit is de saak yn koart en dúdlik praat:
 Dat elk fan jim, ta 't koartsjen fan ús reis
 twa teltsjes ús ferhellet ûnderweis
 nei Kenterboarch ta; mar ik mien it sá:
 op wei nei hûs ferhellet er ék noch twa,
 795 elk fan in aventoer dat ienris barde.
 En wa't fan jimm' him 't alderbêste warde,
 dat sizze wol, yn dit gefal ús docht
 teltsjes fan rykste sin en heechste nocht,
 dy krijt in miel; 't sil op ús kosten barre
 800 hjir op dit plak, mei sit by dizze skoarre,
 as wy werom komme fan Kenterboarch; en
 om jimme noch mear wille te besoargjen,
 wol 'k sels gol mei jim ride oan 'e spits,
 op eigen kosten, en jim tsjinj' as gids.
 805 En al wa't tsjin myn oardiel appellearje,
 betelj' al wat wy ûnderweis spandearje.
 En jouwe jimme my it frij dêrta,
 sis my dan fuort sûnder mear wurden 'ja'
 en 'k meitsje my betiid klear foar de start."
 810 Dy geunst waard ynskikt en ús eden sward

mei fleurich hert: doe fregen wy him ek,
 dat er ûnthiet te dwaan nei syn bestek,
 en lieding en bestjoer ús joech, en nochter
 ús teltsje skôg' as skiedsman, en as rjochter,
 815 en 't jûnsmiel sett' op in beskate priis, en
 ús sa regearre neffens syn kedizen
 yn alle ding; sa, mei ienstimm'ge noat,
 kamen wy mei syn oardiel yn 't akkoart.
 En dêrop kaam de wyn út 't fet mei-ien.
 820 Wy dronken, en ta rêst gyng eltsenien
 op bêd no, sûnder langer om te pielen.
 Moarns riisde, doe't de dei begûn te strieljen,
 ús Weard, ús aller hoanne; en út 'e sliiep
 dreau er ús gear allyk in keppel skiep.
 825 Wy rieden fuort, wat mear as stapfoets rinne
 * nei't hynstewâd fan Sinte Thomas hinne.
 En dêr joech ús Kastlein syn happe rêst
 en sei: "No hearen, harkje, as 't jim lêst.
 Jim witt' jim tawurd; 'k moat jim stimulearje.
 830 As jûntiidssang en moarnssang akkordearje,
 lit sjen dan: wa set 't earste teltsje yn?
 Sa wier 't ik stees bier drinke mei of wyn,
 al wa't rebelsk is tsjin wat ik ornearje,
 betellet ál wat w' ûnderweis spandearje.
 835 No lotsje, ear't wy fierder reizgje kinne.
 Hy dy't it koartste kriget, moat begjinne.
 Hear Ridder, Jo, myn master en myn hear,
 lûk no Jo lot, want dat is myn begear.
 Kom neier by my Frouwe Priorinne,
 840 Jo, hear Studint, lit dochs Jo bleuens rinne.
 Gjin stúdzje no! Fan alle man in hân!"
 Mei-ien fong eltsenien te lûken oan;
 en om it koart te sizzen, sa't it gie,
 oft 't aventoer, needlot of tafal wie,
 845 de wierheid is, it lot foel op 'e Ridder.
 Hiel bras en bliid dêroer teach elts doe
 fierder.
 Syn teltsje moast er stall' yn reedlikheid,
 neffens ûnthjit en ôfspraak ienris smeid,
 sa't jimme heard ha. Wêrom mear gepraat?
 850 En doe't dy goed man seach, 't wie beskaat,
 wied er sa wiis, sa hearrich en sa noatich,
 en hâld 't ûnthjit, frijwillich jûn en skoatich.
 Hy seit: "No't ik it spul begjinne moat,
 sis 'k: wolkom, yn Gods namm' is myn
 lot.
 855 No ride, en wat ik sis, harkje dêrnei!"
 En mei dat wurd gyngen wy fuort op wei.
 En hy begûn mei-ien mei fleurich sin
 syn teltsj' en sei wat jimme hearre kinn'.

Noaten by de 'Algemeine foarsang' ('The General Prologue')
 5 *Zéfirus* (Zephyrus): de westewyn
 8 *Aries* = Raam, 1ste teken fan de 'Diereriem'; 'syn
 16 heale baan' betsjut hjir de 2de helte fan syn gong troch
 it teken fan de Raam.
 17 *Kenterboarch* = Canterbury, in stêd yn Kent (Súdeast
 19 Ingelân)
 20 *de hillige martler* = Thomas à Becket, fermoarde te
 24 Canterbury yn 1170 en hillich ferklearre yn 1173
 51 *op in dei* = op 16 april, want de 18de wie de twadde
 52 deis fan de reis
 55 *Southwark*, yn Londen, súdlik fan de Teems
 57 29 minsken, plus de Kastlein en Chaucer = 31
 persoanen; mar sjoch r. 164 (lettere tafoeging)
 58 *doe't it foel*, yn 1356 troch Pierre I de Lusignan
 (kening Piter fan Syprus)
 59 *earestoel*, by de Ridders fan de Dútske Oarder
 62 (Prusen)
 75 *belis fan Granada* yn 1343
Algezier (Algeciras), ferovere op de Moaren yn 1344;
Belmarije (Belmarye) yn Marokko; no: Benmarin
 115 *Lyeys* (Lyeis) by Antiochië yn Turkije (ferovere yn
 120 1367); *Satalije* (Satalye) = Adalia (Antalya/Attaleia)
 121 oan de súdkust fan Turkije
 125 *de Grutte See* = de Middellânske See
Tramissene; no Tlemcen yn it westen fan it
 hjoeddeiske Algerije
 161 *Bommesyn* = tekstylstoffe, earder spûn út lange wol:
 bombaside (bombasijde/bombazijn); letter in sterk
 162 katoenen weefsel ornearre foar wurk- en ûnderklean.
 174 *Kristofoar* = brosjje mei it byld fan Sint Kristoffel,
 beskerhillige fan de jagers
 187 *Sint Eloai* = Sint Elegius, goudsmid, letter biskop fan
 Noyon
Eglantine = egelantier; Madame Eglantine hie (ek)
 elegante tafelmanearen
 210 *de skoalle yn Stratford oan de Bouwe* (Stratford-atte-
 212 Bowe) = Sint Leonardskleaster te Bromley yn
 254 Middelsex
spjelde mei in kroande A: makke ta gelegenheid fan de
 kroaning fan Keninginne Anne (1382)?
 270 *Amor vincit omnia* = de leafde oerwint alles
de regel fan Sint Maur en Benedikt; Sint Maurus wie
 in learling fan Sint Benediktus (stifter fan de
 Benediktiner kleasteroarder); de regel wie de âldste
 dy't der foar muontsen is.
 277 *Augustyn* = tsjerkfaar Augustinus (354-430), biskop
 278 fan Hippo Regius (no: Annaba, yn it noardeasten fan
 Algerije); soe de plicht ta arbeidzjen (ferl. 'ora et
 295 labora') jûn hawwe.
 309 *fjouwer oarders*, d.w.s de Dominikanen, Fransiskanen,
 Karmeliten, Augustinen
 310 *boask op eigen banneboet*: fonnis foar in man foar
 eltse frou dy't er sels ferlaat hie
In Principio (erat Verbum, et Verbum erat apud
Deum, et Deum erat Verbum); slacht op it bidden fan:
 'Yn it begjin wie it Wurd der; it Wurd wie by God, ja
 314 it Wurd wié God' (Joh. 1:1), dat beskôge waard as in

- 324 magyske formule
- 333 *keapman* = mooglik ien fan de Merchant Adventurers (gilde fan de Bruorskip fan Sinte Thomas) dy't hannel
- 336 dreauwen mei de Lege Lannen, Flaanderen (ynfier fan Ingelsk lekken); in gong nei it grêf fan de hillige Thomas Becket yn de katedraal fan Kenterboarch (Canterbury) past by sa'n keapman; in foarkich burd
- 340 wie yn de moade by de boargerij (boerzoisy) fan de
- 357 dagen, ek by Chaucer sels.
- 358 *Orewelle* = Orwel by Harwich
- 359 *By 't skylden-wiksljen waard er goed betelle*: troch it ferkeapjen fan Frânske munten makke er woekerwinst
- 389 *Aristóteles*: grut Gryksk filosoof (384 f.Kr.-322.f.Kr.)
- 397 in *Tsjinner fan de Wet* ('Sergeant of the lawe') is ien fan de 20 wichtichste juristen fan de Kening, mei teminsten 16 jier praktykûnderfining; út dat fermidden waarden de rjochters fan it Keninklik Hôf oanwiisd. *Paradiis* ('Parvis'): tsjerkportaal fan de Sint Paulustsjerke, dêr't abbekaten te sprekken wienen foar kliïnten. Der binne ek oare ferklearrings (lykas de namme *Paradisus* fan in seal yn Westminster dêr't rjochtslearden gauris kamen; *Parvys* is ek in middeisklasse fan jonge rjochtstudinten yn in 'Inn of Court').
- rjochter fan Assizen mei syn patint en folmacht* ('Justice in Assise'): oanstelling troch de Kening as rjochter mei in grut foech
- Kening Willem* ('King William') I, de Oermasterer (1066)
- oerhearske bloedfochte*: âlde leare dat de oerhearskjende fjouwer lichemsfochten it minsklik aard beskaten (hjr it bloed)
- Epikurus' eigen soan*: in lekkerbek, in *hedonist* (komt fan it Grykske *hêdonê* = genot, lust) beskôget sinlik geniet as it heechste (de Grykske filosoof Epikurus libbe fan 341-270 f.Kr.).
- Sint Juliaan*: de skutspatroan fan de reizgers en de gastfrijens
- Hear fan it frederjocht* ('lord and sire'): foarsitter
- Ridder fan 't Greefskip* ('knight of the shire'): parlemintslid foar syn greefskip
- Drost* (of baljuw) (Ing.: 'shireve' - shire-reeve = sheriff): rjochterlik en amtlik bestjoerder fan de Kening yn in greefskip of op it plattelân
- Dartmouth*: havenplakje yn it súdwesten fan Ingelân (Devon)
- Bordeaux*: havenstêd yn it súdwesten fan Frankryk oan de Golf fan Biskaje
- 404 *fan Hull oant Cartagena*: fan East-Ingelân oant East-Spanje; fan de Noardsee oant de Middellânske See
- 408 *fan Gotlân oant Kaap Finisterre*: fan East-Sweden nei Noardwest-Spanje (Galisië); *Bretanje* leit yn West-
- 430 Frankryk
- Asklepius* (Esculapius/Asclepius) en de folgjende rige
- 466 persoanen wiene grutte medyske autoriteiten yn de
- 468 antike wrâld en yn de Midsieuwen
- Galisyysk Santiago*: Santiago de Compostella
- 544 *de toskan stiene elkoar net benei*: romte tusken de beide foartosken wie in teken fan ferealens, geilens,
- 563 drystens
- 567 *Kwiter* ('Pardoner'): in preker of kreamer dy't in frijkskatting ('ôflaat') jout fan tydlike straffen fan al
- 646 ferjûne sûnden
- in mûnder mei in gouden tûme* suggerearret dat der
- 650 gjin earlike mûnders binne
- in *Boade* ('Manciple') wie in tsjinner fan abbekaten en
- 656 studinten yn tsjinst fan in 'Inn of Court' (fakulteit foar
- 662 rjochtsleardens of wetsskoalle)
- '*Questio quid juris*': de fraach is hokfoar part fan de wet [fan tapassing is]; de kwestje is: Wat rjochtskêst [jildt hjir]?
- goefeint* ('good fellow') = fint, maat, studint, lid fan in akademysk genoatskip; hjir mooglik in *pryster*
- 664 *as yn jins ponge jins siele hokke*: as men wegere om te
- 669 beteljen
- it *significavit* krije: twangbefel (begjinnende mei de
- formule: *Significavit* nobis venerabilis pater = de earwearde pater hat ús oplein om jo nei de finzenis te
- 687 stjoeren) fan in kânselarij of rjochtbank dat men
- 691 neffens tsjerklik rjocht 40 dagen ekskommunearre en
- 710 finzen set waard oant men jinsels deljoech ûnder de
- 747 autoriteit fan de tsjerke; jin te warjen foar it *sinificavit*
- 754 = derfoar soargje dat men net yn de finzenis komt
- 826 *diosees* = bisdom
- in *eabel Kwiter*; *eabel* = achtber, heechsteand, treflik; sjoch foar *kwiter* noat 544; út *Roncevalles*: gasthûs Sint Maria fan Rouncivalle by Charing Cross, Londen; it kleaster te Roncevalles yn de Pyreneeën, yn de tolfte ieu stifte ta in hospitium foar pylgers nei Sint Jago de Compostella, hie fertakings yn Frankryk en Ingelân (Londen en Oxford)
- kwiting* = 'ôflaat'; frijkskatting, frijstelling (sj. noat 544)
- in rún wie liket te suggerearjen dat de kwiter in eunuch* is; in kastrat (kastrearre man)
- offertoarje* ('offertorye'): offerjefte, offerplechtichheid (yn de mis)
- Weard*: de kastlein hiet Harry Bailly [of: Henri Bayliff]
- Cheapside* ('Chepe') is ien fan de grutste strjitten fan Londen
- it hynstewâd fan Sinte Thomas*: in wjittering (streamke) by de twadde mylpeal op de wei fan Londen nei Kenterboarch (twa milen fan Londen)